

LUX ET VERITAS

LMA užsienio kalbų centrui – 50

Užsienio kalbų katedra (dabartinis Užsienio kalbų centras) buvo įkurta Lietuvos mokslų akademijos prezidiumo sprendimu 1961 m. sausio mėn., o tą pačių metų spalio 25 d. šis sprendimas buvo patvirtintas Lietuvos Vyriausybės potvarkiu. Metams bėgant centro veikla plėtėsi. Dabar jame dirba 8 užsienio kalbų specialistai. Pirmąją centro vedėja dirbo Aleksandra Svecevičienė, vėliau Natalija Jansonienė. Nuo 1976 m. centrui vadovauja doc. dr. Gražvydas Kirvaitis.

Daugelį metų svarbiausias centro uždavinys buvo rengti Mokslų akademijos doktorantus ir mokslinius darbuotojus anglų, vokiečių ir prancūzų kalbų doktorantūros egzaminams. Kasmet šiuos egzaminus išlaikydavo 150–170 klausytojų, o iš viso centre mokslinės specialybės užsienio kalbos kursą išklaušė ir doktorantūros egzaminą išlaikė beveik 4 tūkstančiai Lietuvos mokslininkų. Buvo išleista nemaža įvairių mokymo priemonių (*Anglų-lietuvių kalbų bendramokslinės leksikos žodynas*, du *Užsienio kalbų doktorantūros egzaminų metodinių priemonių* leidimai, metodinės priemonės *Mokslinė konferencija* ir *Mokslinė komandiruotė*, anglų ir vokiečių kalbų sutrumpinimų ir mokslinių simbolių rodyklės ir kt.), įkurtas kasmetinis leidinys *Mokslų kalbos problemos*. Pirmuosius jo numerius redagavo akad. Paulius Slavėnas, kuris ketvirtį amžiaus vadovavo ir doktorantūros egzaminų komisijoms. Šiame leidinyje (išleista 20 numerių) paskelbta nemaža centro ir aukštųjų mokyklų dėstytojų mokslo darbų.

Vėliau daugiausia dėmesio buvo skiriama mokslininkų, dalyvaujančių tarptautinėse konferencijose ir kituose renginiuose, užsienio kalbų įgūdžiams lavinti. Centre svetimų kalbų mokėsi arba jų žinias gilino tokie žymūs Lietuvos mokslininkai kaip Algirdas Žukauskas, Vytautas Statulevičius, Juras Požela, Edu-

2011 m. lapkričio 5-ąją, minint nacionalinę diplomato dieną, Užsienio reikalų ministerijoje apdovanoti Lietuvos diplomatai nusipelnę asmenys, pirmųjų nepriklausomybę atgavusios Lietuvos atstovybių užsienyje – informacinių biurų – vadovai, ilgamečiai ambasadų darbuotojai.

„Lietuvos diplomatijos žvaigždė“ įteikta Lietuvai atgavus nepriklausomybę Jungtinėje Karalystėje įkurto Informacinio biuro vadovui Gražvydui Kirvaičiui.

ardas Vilkas, Algirdas Šileika, Alfonsas Merkys, Zenonas Rokus Rudzikas, Sofija Kanopkaitė, Adolfas Lai mutis Telksnys, Mifodijus Sapagovas, Jonas Mockus, Bronius Grigelionis, Povilas Algirdas Vaškėlis, Algirdas Sabaliauskas, Valdemaras Razumas ir daugelis kitų. Tuo laikotarpiu, kai informacija ir literatūra apie užsienio šalis buvo sunkiai prieinama, centras rengė kasmetines konferencijas užsienio kalbomis, įkūrė populiarią anglų kalbos klubą, statė didelį pasisėkimą turėjusias užsienio dramaturgų pjeses.

Be pedagoginės ir metodinės veiklos, vaisingai darbuojamasi ir mokslo bei vertimų baruose. Sionimijos tema daktaro disertaciją parašė doc. Aldona Matulytė, anglų rašytojo C. P. Snow romanų ciklą išanalizavo doc. G. Kirvaitis, prūsų ir kitus baltų hidronimus ištyrė doc. Feliksas Daubaras; dirbdamas centre, habilituoto daktaro disertaciją šekspyrologijos tema apgynė Algis Tomas Geniušas. Centre parašyti ir išleisti anglų ir amerikiečių literatūros vadovėliai, pirmieji Lietuvos pedagogikos istorijoje lietuvių kalbos ir anglų-lietuvių kalbų teminiai iliustruoti žodynai vaikams. Vykdydami įvairias programas, centro nariai išvertė JAV istorijos, ekonomikos, valdžios sandaros ir literatūros apybraižas, *JAV Konstituciją* ir *Nepriklausomybės deklaraciją*, nemažai leidinių verslo, teisės, švietimo, aplinkosaugos, politologijos ir žiniasklaidos srityse. Išversta įvairių anglų ir amerikiečių autorių grožinės literatūros kūrinių. Centro nariai yra paskelbę nemažą darbų aukštųjų mokyklų mokslo darbuo-

se, žurnale *Baltistica*, daugelio konferencijų bei seminarų medžiagose, Lietuvos periodinėje spaudoje, rašo straipsnius *Visuotinei lietuvių enciklopedijai*.

Vis dėlto pagrindinis centro darbas buvo ir lieka mokslo darbuotojų, valstybės tarnautojų ir kitų žinybų klausytojų užsienio kalbų žinių tobulinimas. Siekiant šio tikslo pastaraisiais metais sustiprinta Užsienio kalbų centro metodinė bazė ir techninė įranga, įsigyta naujausių užsienio šalyse leistų vadovėlių, namų skaitymo knygų, garso ir vaizdo kursų, metodinės literatūros. Darnus centro kolektyvas, remdamasis naujausiais kalbų mokymo metodais ir naujausia technika, nuolat kelia savo pedagoginį meistriškumą ir stengiasi tenkinti didėjančius klausytojų poreikius.

2011 m. Užsienio kalbų centras pažymėjo savo 50 metų veiklos sukaktį. Centro darbuotojus nuoširdžiai pasveikino LMA vyriausiasis mokslinis sekretorius prof. Domas Kaunas ir Akademijos padalinių atstovai.

Doc. Gražvydas Kirvaitis

LMA prezidento ir prezidiumo veikla

Paskutiniojo 2011 metų ketvirčio LMA prezidento Valdemaro Razumo darbotvarkėje buvo nemažai posėdžių: Vilniaus, Vytauto Didžiojo universitetų senato, Aukštojo mokslo tarybos, Lietuvos mokslo tarybos, Mokslo premijų užsienio lietuviams komisijos, Baltijos Asamblėjos apdovanojimų nacionalinės žiuri komisijos, Ministro Pirmininko 2010 m. rugsėjo 13 d. potvarkiu Nr. 340 sudarytos darbo grupės taikomųjų mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros klausimams nagrinėti, Seimo Švietimo, mokslo ir kultūros komiteto, ES struktūrinės paramos Tyrėjų karjeros programos valdymo komiteto, Akademinės etikos ir procedūrų kontrolieriaus atrankos komisijos, Komisijos 2014–2020 metų Europos Sąjungos struktūrinės paramos klausimams spręsti.

Lietuvos Respublikos Seimo Pirmininkės Irenos Degutienės kvietimu prof. V. Razumas dalyvavo Lietuvos Nepriklausomybės pripažinimo ir diplomatinės santykių atnaujinimo 20-mečiui skirtame minėjime, 10-oje Lietuvos chemikų tarptautinėje konferencijoje „Chemija 2011“, skirtoje tarptautiniams chemijos metams, atidarė dvi konferencijas: „Žmo-

gaus sveikata: moksliniai tyrimai ir praktika“ ir Šiaulių universiteto organizuotą tarptautinę konferenciją „Valstybė. Regionas. Universitetas“.

Spalio 10–11 d. vyko į Baku (Azerbaidžanas) ir dalyvavo tarptautiniame humanitariniame forumo, o lapkričio 7–8 d. į Briuselį, kur vyko Europos akademijų mokslo konsultacinės tarybos (EASAC) 10 metų sukakties jubiliejiniai renginiai.

Lapkričio 15 d. Jungtinių Amerikos Valstijų ambasadorės kvietimu dalyvavo priėmimo NASA Ames mokslinių tyrimų centro direktoriaus dr. Simono P. Wordeno ir astronauto pulk. Karolio J. Bobko garbei, lapkričio 17 d. Švietimo ir mokslo ministerijos kvietimu – Mokslo premijų lietuvių kilmės užsienyje gyvenantiems mokslininkams įteikimo iškilmėse.

Kalbėjo *Žinių radijo* laidoje, davė interviu, susitiko su Lietuvos naujienų agentūros *Elta* generaline direktore ir pasirašė bendradarbiavimo sutartį.

LMA prezidiumo posėdžiai vyko įprasta tvarka. Buvo diskutuojama, kaip LMA nariai ekspertai turės būti renkami tikraisiais nariais arba nariais emeritais. Nutarta kviesti LMA narių visuotinį susirinkimą ir rinkimus organizuoti spalio 18 d. Iki to laiko

mokslių skyriai privalėjo atsakingai įvertinti rinkimuose dalyvaujančių narių ekspertų mokslinę, organizacinę ir visuomeninę veiklą bei jų indėlį į LMA vaidmens ir prestižo didinimą šalies gyvenime. LMA nario vardui įprasminti metų pabaigoje buvo sumanyta per kalėdinį LMA narių visuotinį susirinkimą įteikti LMA nario skiriamąjį ženklą, kurio maketą sukūrė ir gamybą organizavo dailininkė Miglė Datkūnaitė.

Viena svarbesnių LMA prezidiumo veiklų – rengiamos Lietuvos mokslų akademijos dienos šalies regionuose. Atsakingas už jų organizavimą vyriausiasis mokslinis sekretorius prof. Domas Kaunas, apibendrinamas LMA dieną Panevėžyje, Šilutės ir Anykščių rajonų savivaldybių dienas LMA, prezidiumo posėdyje kalbėjo, kad su savivaldybėmis pasirašytų sutarčių esmę sudaro bendradarbiavimas sprendžiant aktualius miesto ir/arba regiono socialinius, ekonominius, techninius, kultūrinius ir pilie-

tinus klausimus. LMA diena Panevėžyje bei Šilutės ir Anykščių rajonų savivaldybių dienos LMA buvo rengiamos savivaldybių iniciatyva, jos nustatė datas ir tik tenka apgailestauti, kad visi renginiai vyko metų pabaigoje. Ateityje tikslinga aptarti tolesnio bendradarbiavimo perspektyvas, naujų sutarčių sudarymo poreikį ir galimybes.

Prezidentas nuolat informuodavo apie BĮ *Lietuvos mokslų akademijos Mokslininkų rūmai* reorganizavimo eigą: Mokslininkų rūmai užregistruoti Registrų centre kaip reorganizuojama įstaiga. Buvo kreiptasi į Seimo Švietimo, mokslo ir kultūros komitetą dėl pritarimo, kad LMA dalyvautų reorganizavime prijungiant Mokslininkų rūmus. Seimas tam pritarė ir patvirtino reorganizavimo sąlygų aprašą.

Vyriausiasis mokslinis sekretorius nuolat informuodavo prezidiumo narius apie tai, kaip vyksta LMA 70-mečiui pažymėti skirtos atsiminimų knygos apie LMA ir akademikus rengimo darbai.

mokslo politikos ir tyrimų naujienos

Lietuvos mokslininkai – unikalaus projekto partneriai

Čekijos Respublikos mokslų akademija yra viena ICSU (Tarptautinė mokslo taryba) narių. ICSU aktyviai skatina savo narių, tarp jų ir Lietuvos mokslų akademijos, mokslinę partnerystę ir mokslinės informacijos sklaidą. Plėtodamas šiuos ryšius **spalio 10–13 d.** prof. Algimantas Grigelis lankėsi Prahoje, Čekijos Respublikos mokslų akademijos Geofizikos institute.

Vizito tikslas – tęsti Lietuvos mokslų akademijos Biologijos, medicinos ir geomokslų skyriaus ir Čekijos mokslų akademijos Geofizikos instituto mokslininkų bendradarbiavimą, pradėtą 2006 m. 2007–2009 m. buvo įgyvendintas mokslinis projektas *Centrinės ir Rytų Europos geologinės kartografijos istorija*, skirtas Europos geologinės kartografijos raidai XVIII a. pab. – XIX a. pr.

Bendradarbiavimas buvo tęsiamas išplėstiniame moksliniame projekte *Ankstyvieji Centrinės Europos*

geomokslų srities žemėlapių, kuris 2010 m. gavo Vyšegrado šalių fondo grantą. Mokslininkų darbo grupėje dalyvauja ir Lietuvos, Vokietijos bei Australijos ekspertai. 2010 m. šis projektas buvo baigtas.

Spalio 11–12 d. darbo grupės posėdyje Prahoje buvo aptarti projekto rezultatai. Projektas bus paskelbtas kaip kartografinis atlasas. Tokio darbo pasaulinėje geomokslų literatūroje nėra. Darbas svarbus ir Lietuvos geomokslų specialistams, nes dalis geologinių žemėlapių, kaip antai J. E. Guettardo (1764), S. Stašico (1815) ir kt. apima ir Lietuvos teritoriją (buvusią LDK).

Vizito metu taip pat aptarti tolesnio mokslinio bendradarbiavimo klausimai, projekto rezultatai bus pateikti ir 2012 metais 34-ame Pasauliniame geologų kongrese Brisbane (Australija).

LMA narys emeritas prof. Algimantas Grigelis

Keičiasi Lietuvos mokslų akademijos sudėtis

Lietuvos Respublikos Seimas, 2011 m. gegužės 19 d. patvirtinęs naują LMA statuto redakciją, tuo pačiu nutarimu įpareigojo LMA pakeisti ir narių sudėtį.

2011 m. spalio 18 d. įvyko LMA visuotinis narių susirinkimas, kur mokslų skyrių visuotiniuose susirinkimuose rekomenduoti LMA nariai ekspertai buvo renkami tikraisiais nariais ar nariais emeritais. Buvo išrinkti visi skyrių rekomenduotieji nariai ekspertai: 46 jų tapo tikraisiais nariais, o kiti 2, sulaukę nario emerito amžiaus – 75-erių metų, – nariais emeritais. Vienas HSMS narys, atsisakęs būti renkamas, liko nariu ekspertu iki kadencijos pabaigos, 2014 m. spalio mėn.

Įvyko ir LMA prezidiumo iškeltų užsienio narių rinkimai. Jais išrinkti 3 asmenys. Medikas prof. Endrius Bušas (Andrew Bush, Jungtinė Karalystė) – daugiau nei 9000 kartų mokslo publikacijose cituojamas autorius, aukščiausių akademinių standartų, kilumo, kuklumo ir pilietiškumo skleidėjas, bendradarbiauja su Lietuvos pediatrais nuo 1996 m. Biochemikas prof. Stivenas Helfordas (Stephen E. Halford, Jungtinė Ka-

ralystė), Londono karališkosios draugijos narys, išaiškinęs nukleino rūgščių fermentų veikimo ypatybes, nuo 2001 m. Lietuvos institucijų mokslininkus įtraukė į bendrus projektus, vedė jiems seminarus, priimdavo į stažuotes. Rivneras Ganijevas (Rivner Fazylovič Ganiev, specialybė – mechanikos inžinerija), Rusijos MA akademikas, kietųjų ir deformuojamųjų kūnų netiesinių erdvinių svyravimų rezonansinių reiškinų teoretikas ir praktikas, konsultuoja Lietuvos mokslininkus ir perteikdamas jiems savo šakos tyrimų rezultatus nuolat talkina Lietuvoje rengiant tarptautines konferencijas, vertinant ir propaguojant mūsų mokslininkų darbus.

Dabar LMA yra 91 tikrasis narys, 43 nariai emeritai, 1 narys ekspertas ir 62 užsienio nariai. Pagal Akademijos statutą narių emeritų ir užsienio narių skaičius neribojamas, tikrųjų narių gali būti iki 120. Mokslų akademija, siekdama likti aktyvi ir iniciatyvi mokslo raidos Lietuvoje dalyvė, yra atvėrusi kelius naujiems LMA nariams.

Dr. Andrius Bernotas

Savivaldybių dienos Mokslų akademijoje

Praėjo daugiau nei metai, kai pasirašytos Lietuvos mokslų akademijos ir kelių savivaldybių bendradarbiavimo sutartys. Partnerystės ryšiais siekiama naudojant Akademijos mokslinį potencialą gerinti ekspertinę veiklą tiriant darbo rinkos poreikius, formuoti rajono (miesto) pažangai aktualią mokslinių tyrimų tematiką, keistis informacija, patirtimi ir duomenimis, susijusiais su mokslinio darbo rezultatais ir inovacijų pritaikymu rajono (miesto) įmonėse ir organizacijose, remti specialistų profesinės kvalifikacijos kėlimą ir tęstinį mokymą, pramonės ir verslo,

Lapkričio 18 d. Šilutės diena LMA. Šilutės moksleiviams surengta ekskursija į biofarmacijos įmonę UAB *Sicor Biotech*

savivaldos ir valdymo institucijų iniciatyvas, kurios atveria galimybes kartu įsitraukti į tarptautines, pirmiausia Europos Sąjungos, programas ir įgyvendinti konkrečius projektus. Šie orientyrai numatyti remiantis Akademijos ir savivaldybių darbo patirtimi bei poreikiais. Eksperimentiniu modeliu galima laikyti Akademijos ir Panevėžio savivaldybės bendradarbiavimą, turintį kelerių metų planavimo, derinimo ir veiklos įgūdžių.

Savivaldybių dienų Mokslų akademijoje 2011 metais ypatumai – bendradarbiavimas sprendžiant įvairius socialinės, kultūrinės ir pilietinės raidos klausimus. Šiuo metu Šilutės prioritetas – atsinaujinanti energetika, Druskininkų – kurorto infrastruktūros plėtra, Panevėžio – kompleksinis esminių miesto problemų sprendimas. Anykščių vienas svarbiausių siekių – įgyti penktojo Lietuvos kurorto statusą.

Bendradarbiaudamos su Akademija, savivaldybės sprendžia ir bendresnius klausimus: medicininio ap-

tarnavimo tobulinimo, sveikatinimo mokyklose, verslumo ir konkurencingumo didinimo, transporto, sociokultūrinio darbo miesto bendruomenėje. Paskutinėmis 2011 metų dienomis Akademija surengė mokslininkų, politikų ir specialistų diskusiją dėl Anykščių rajono savivaldybės iniciatyvos įrengti Anykščių regioniniame parke medžių lajų taką – šiuolaikinį ekologinio turizmo objektą. Ekspertinė veikla bendradarbiaujant su savivaldybėmis turėtų būti ir toliau plėtojama.

Savivaldybių dienų organizavimo Akademijoje tikslas pasiekiamas, nes Akademija vertinama partnerių, matoma visuomenėje. Jos veikla ir įtaka pripažįstama steigėjo – Lietuvos Respublikos Seimo – ir Vyriausybės. Perspektyvoje numatomas naujų sutarčių su savivaldybėmis pasirašymo poreikis ir galimybė.

LMA vyriausiasis mokslinis sekretorius
prof. Domas Kaunas, LMA tikrasis narys

kronika

>>> Remiantis Lietuvos Respublikos Seimo nutarimu, prieš **spalio 18 d.** sesiją, Akademijos mokslų skyrių narių visuotiniuose susirinkimuose buvo svarstoma narių ekspertų mokslinė ir mokslinė organizacinė veikla ir teikiamos rekomendacijos rinkti juos LMA tikraisiais nariais ir nariais emeritais. Po svarstymų visi dalyvavę nariai ekspertai slapto balsavimu pripažinti vertais kandidatais. Vienas HSMS narys ekspertas liko LMA narių ekspertu iki kadencijos pabaigos.

>>> **Spalio 21 d.** Taikomosios dailės muziejuje surengtos knygos *Inveniens quaero = leškoti, rasti, nerimti* sutiktuvės. Tai specialiai LMA tikrojo nario prof. Algirdo Gaižučio jubiliejui parengtas ir išleistas mokslo straipsnių rinkinys. Leidinį sudaro įvadinis straipsnis, A. Gaižučio darbų bibliografija ir biobibliografija. Knyga skiriama visiems humanistikos sričių specialistams, humanitarams studentams ir tiems, kam įdomi Lietuvos bei pasaulio kultūros praeitis, dabartis ir ateitis.

>>> **Lapkričio 21 d.** Delaware universiteto (JAV) dienraštis paskelbė, kad prof. emeritas, LMA užsie-

nio narys Vytautas (Victor) Klemas yra 3 iš 10 dažniausiai 2011 m. peržiūrėtų žurnalo *Journal of Coastal Research* straipsnių autorius (atitinkamai 800, 471 ir 427 peržiūros), o jo monografijos *Remote Sensing and Global Environmental Change* (Nuotoliniai matavimai ir globalus aplinkos kitimas; kartu su Samueliu Purkis iš Nova pietryčių universiteto, JAV), išleistos *Wiley-Blackwell* leidyklos 2011 m., 3000 egz. tiražas jau išpirktas ir rengiamasi leisti papildomai.

>>> Matematikos, fizikos ir chemijos mokslų skyriuje **lapkričio 22 d.** įvyko diskusija *Tikslųjų mokslų mokymo programų ir studijų problemos: dabarties iššūkiai*, kurioje buvo išklausti kviestinių pranešėjų iš Švietimo ir mokslo ministerijos pranešimai. Marytė Skakauskienė, ŠMM Pagrindinio ir vidurinio ugdymo skyriaus vyriausioji specialistė skaitė pranešimą apie matematikos mokymo raidą ES ir Lietuvoje. Pranešime išdėstytos mintys apie mokyklos dabarties problemas, daugelyje šalių revizuojamas matematikos mokymo programas, pateikta Suomijos patirtis.

Prof. Kazimiero Ragulskio pagerbimas

Spalio 13–14 d. Kaune įvyko 10-oji tarptautinė konferencija VIBROENGINEERING – 2011, kurią organizavo LMA, Tarptautinės mašinų ir mechanizmų teorijos federacijos Lietuvos nacionalinis komitetas, Eksperimentinės mechanikos draugija, Kauno technologijos, Vilniaus Gedimino technikos, Klaipėdos, Aleksandro Stulginskio universitetai. Dalyvavo 12 užsienio šalių atstovai. Joje 85 metų sukakties proga buvo pagerbtas šios konferencijos garbės pirmininkas LMA narys emeritas prof. Kazimieras Ragulskis. Pasaulinio garso mokslininką, Rusijos mokslų akademijos narį korespondentą, Jungtinės Karalystės inžinierių mechanikų draugijos (IMEchE) narį, Tarptautinės informacijos akademijos narį, precizinės vibromechanikos ir vibrotechnikos mokslinių tyrimų Lietuvoje pradininką, organizatorių

ELTA

ir vadovą, suburtos precizinės vibromechanikos ir vibrotechnikos mokslinės mokyklos vadovą sveikino konferencijos dalyviai iš kitų šalių, Lietuvos MA, Lietuvos universitetų atstovai, gausus būrys mokinių, kolegų ir draugai. Buvo prisiminti Jubilato ir Jo mokslinės mokyklos atstovų laimėjimai ir pažy-

mėtas svarus indėlis į pasaulio mokslo lobyną.

LMA Technikos mokslų skyrius

LMA tikrajam nariui prof. Algirdui Gaižučiui – 70

Spalio 17 d. LMA tikrasis narys, estetas, menotyrininkas, kultūrologas, Lietuvos edukologijos universiteto rektorius, profesorius Algirdas Gaižutis šventė savo neeilinį gimtadienį. Gražių sukaktuvių proga Vilniuje, Lietuvos mokslų akademijos Vrublevskių bibliotekoje buvo atidaryta akademiko jubiliejinė paroda „Gyvenimo akimirkų atspindžiai“. Parodoje eksponuoti prof. A. Gaižučio monografijos, mokslo populiarinimo publikacijos, straipsniai, pranešimų tezės ir kiti darbai, atspindintys rektoriaus pedagoginę, mokslinę, politinę ir visuomeninę veiklą. Išskirtinis parodos akcen-

tas – A. Gaižučio garbės daktaro togų ekspozicija.

LMA Humanitarinių ir socialinių mokslų skyrius

Prof. Viktorui Trajkovskiui – 70

Lapkričio 17 d. LMA užsienio narys profesorius Viktoras Trajkovskis šventė 70 metų jubiliejų.

Profesorius V. Trajkovskis aktyviai dirba visuomeninį ir mokslo organizacinį darbą. Jo mokslinė veikla skirta sodo augalų (serbentų, vyšnių, slyvų ir trešnių) selekcijai tiriant sodo augalų veisles ir agrotechniką bei netradicinių sodo augalų maistines ir farmakologines savybes.

V. Trajkovskis yra tarptautinės sodininkystės mokslo organizacijos (ISHS) narys. Paskelbė daugiau nei 140 mokslinių publikacijų, yra 15 Europoje paplitusių sodo augalų veislių autorius, redagavęs daugelį sodininkystės leidinių. Buvo ilgametis Švedijos sodo augalų selekcijos instituto darbų redaktorius. Šiuo metu yra Lietuvos sodininkystės ir daržininkystės instituto ir Aleksandro Stulginskio universiteto mokslo darbų *Sodininkystė ir daržininkystė* bei LMA ir ASU mokslinio žurnalo *Žemės ūkio mokslai* redakcinių kolegijų narys.

Profesorius V. Trajkovskis yra tiesiogiai susijęs su intensyvios sodininkystės atsiradimu ir plėtra Lietuvoje bei Lietuvos sodo augalų selekcijos kokybiniu šuoliu. Jis Lietuvos mokslininkams atvėrė kelius į Šve-

dijos sodininkystės mokslinius centrus. Profesorius vykdo lietuviškų sodo augalų veislių tyrimus ir jas propaguoja Švedijoje, su Lietuvos mokslininkais atlieka bendrus pagrindinių ir netradicinių sodo augalų tyrimus, yra aktyvus tarptautinių konferencijų, organizuotų Lietuvoje sodininkystės klausimais, dalyvis.

LMA Žemės ūkio ir miškų mokslų skyrius sveikina Profesorių garbingo jubiliejaus proga ir linki kūrybinių sumanymų, kuo geriausios sveikatos ir sėkmės jo tolesniame gyvenime kelyje.

LMA Žemės ūkio ir miškų mokslų skyrius

Prof. Mykolo Lasinsko jubiliejus

Gruodžio 1 d. 95-ojo gimtadienio proga buvo pasveikintas vyriausias amžiumi Lietuvos mokslų akademijos narys profesorius Mykolas Lasinskas.

Profesoriaus mokslinės veiklos kryptys – hidrologija, hidroenergetika, hidrotechnika, vandens problemos. Jis dėstė Kauno universitete ir Kauno politechnikos institute, Lietuvos žemės ūkio akademijoje. 1957–1991 m. dirbo Energetikos ir elektrotechnikos institute (vėliau Fizikinių techninių energetikos problemų institutas, Lietuvos energetikos institutas), eidamas Hidroenergetikos, Hidrologijos laboratorijų vadovo, direktoriaus pavaduotojo mokslui, instituto direkcijos patarėjo pareigas. 1980 m. išrinktas LMA nariu korespondentu. Iš visų monografijų išsiskiria 3 dalių *Lietuvos upių kadastras*. Prof. M. Lasinskas yra Lietuvos mokslo premijos laureatas (1965), Lietuvos nusipelnęs mokslo ir

technikos veikėjas. Šiuo metu jis yra prie Lietuvos MA veikiančios Vandens problemų tarybos aktyvus narys.

Linkime gerbiamam Profesorui kuo puikiausios kloties, stiprios sveikatos ir daug šviesių akimirkų asmeniniame gyvenime.

LMA Technikos mokslų skyrius

Paminėtas profesoriaus Mečislovo Treinio gimimo 70-metis

Spalio 1 d. Aleksandro Stulginskio universitete (ASU) paminėtos agrarinės ekonomikos raidos, žemės ūkio ir kaimo vystymosi tyrėjo, ekonomisto ir politiko, šviesios atminties profesoriaus Mečislovo Treinio (1941–2008) 70-osios gimimo metinės.

Akademinei skaitymai, skirti prof. M. Treiniui prisiminti, jo darbų reikšmingumui pabrėžti, surengti antrą kartą. ASU Ekonomikos ir vadybos fakulteto Ekonomikos katedros vedėja prof. Vlada Vitunskienė, sveikindama susirinkusiuosius, išreiškė viltį, kad tokie susitikimai turėtų būti organizuojami kasmet. ASU Ekonomikos ir vadybos fakulteto dekanė prof. Neringa Stončiuvienė, pasveikinusi prof. M. Treinio šeimos narius ir visus susirinkusius, pasidžiaugė, kad galima kurti geras tradicijas prisimenant prof. M. Treinio darbus, kurie tebėra reikšmingi ir aktualūs šiandienos mokslui.

Svečias iš Latvijos žemės ūkio universiteto, LMA užsienio narys prof. Voldemaras Strykis prisiminė Baltijos šalių ekonomistų agrarininkų bendradarbiavi-

mą. Jo įsitikinimu, nuo 1963 m. organizuoti Baltijos šalių agrarininkų susitikimai buvo vienas impulsų Baltijos valstybių nepriklausomybėms iškovoti. O už bendradarbiavimo skatinimą LMA užsienio narys prof. V. Strykis yra ypač dėkingas prof. M. Treiniui.

ASU prorektorius prof. Jonas Čaplikas pabrėžė prof. M. Treinio darbų ir minčių svarbą universiteto, Ekonomikos fakulteto ir katedros permainoms.

ASU profesorius Jonas Čiulevičius apžvelgė prof. M. Treinio mokslinę veiklą, o prof. M. Treinio bendražygis, Mykolo Romerio universiteto profesorius Alvydas Baležentis pristatė jo politinę veiklą bei atliktus darbus.

ASU profesorius, LMA tikrasis narys Algirdas Motuzas susirinkusiuosius supažindino su prof. M. Treinio spausdintų straipsnių rinkiniu *Tautos ir jos žemės jungtis*. Jo žodžiais, būtent šioje straipsnių knygoje geriausiai atskleidžiama profesoriaus vertybių skalė: Lietuva, tauta, kaimas ir jo istorija.

LMA tikrasis narys prof. Albinas Kusta

Zigmo Januškevičiaus šimtmečio minėjimas

Lapkričio 25 d. Lietuvos sveikatos mokslų universitetas (LSMU) iškilmingame senato posėdyje minėjo rektoriaus akademiko Zigmo Januškevičiaus (1911–1984) 100-ąsias gimimo metines. Akademiko kolegos, mokiniai, akademinė universiteto bendruomenė, alumnai, Lietuvos kardiologų draugijos nariai prisiminė iškilius akademiko darbus, asmeninio gyvenimo istoriją.

„Daugelis to meto liudytojų teigia, kad svarbi galbūt buvo ne vien jo, kaip vadovo, kompetencija, ne vien tik lyderio gabumai ar gebėjimas įžvelgti atei-

ties vizijas. Ypač jo mokėjimas suburti komandą, kuri galėjo įgyvendinti tuometiniam institutui iškeltus tikslus.

Šiandieniam konkurencijos pasaulyje nepakanka sutelkti akademinę bendruomenę. Reikia kurti aplinką, patrauklią rytdienos lyderiams ir talentams. Manau, kad tai mums ir yra vienas svarbiausių laikotarpio uždavinių“, – posėdžio pradžioje kalbėjo LSMU rektorius LMA tikrasis narys prof. Remigijus Žaliūnas.

Universiteto senato pirmininkas, Medicinos akademijos kancleris prof. Vilius Grabauskas akademiką

Z. Januškevičių apibūdino kaip neeilinę asmenybę, kuriai pasisekė, kad institucija sudėtingu ir prieštaringu laikotarpiu taptų lydere tuometinėje didelėje šalyje, taip pat ją išgarsinti ne tik Europoje, bet ir visame pasaulyje. Ypač svarbus akademiko Z. Januškevičiaus pradėtas ir įtvirtintas bendradarbiavimas su Pasaulio sveikatos organizacija (PSO).

Posėdyje Lietuvos medicinos ir farmacijos istorijos muziejaus direktorius dr. Tauras Mekas pristatė knygą *Akademikas Zigmas Januškevičius 1911–1984*. LTV sukurta dokumentinė apybraiža *Žmonės, pri(s)jaukinę širdį* buvo skirta pirmiausia kardiologijos specialistams, jų prisiminimams apie akademiką Z. Januškevičių, profesorių Juozą Blužą.

„Mes užaugome ant milžinų pečių, – filme kalba LSMU MA Kardiologijos instituto direktorius prof. Ri-

mantas Benetis. – Tai buvo mūsų pirmieji profesoriai, pirmieji mokytojai, kuriuos įvertiname praėjus laikui. Šiandien jau galime džiaugtis, kad esame didžiausi savo apimtimi, kompleksiskumu, gydomos patologijos įvairumu, sudėtingumu“.

LMA tikrasis narys prof. Remigijus Žaliūnas

Agronomijos profesionalui atminti

LMA Žemės ūkio ir miškų mokslų skyrius (ŽŪMMS) bei Lietuvos agrarinių ir miškų mokslų centro (LAMMC) Žemdirbystės institutas ir Joniškėlio bandymų stotis **gruodžio 13 d.** surengė mokslinę konferenciją profesorius Petro Vasinausko moksliniam palikimui aptarti.

Petras Vasinauskas (1906–1995) – LMA narys korrespondentas, profesorius, habilituotas daktaras, agronomas, nusipelnęs mokslo veikėjas ir Valstybinės premijos laureatas. Profesoriaus nueitą kelią, mokslinių darbų raidą dirbant įvairiose pareigose ir institucijose apžvelgė LMA tikrasis narys, LMA ŽŪMMS pirmininkas prof. Albinas Kusta. LMA tikrasis narys, Lietuvos agrarinių ir miškų mokslų centro direktorius prof. Zenonas Dabkevičius aptarė prof. Petro Vasinausko veiklą dirbant Žemdirbystės instituto direktoriumi (1956–1965) ir vėliau jo įdėtas pastangas gilinant metodinį darbą šiame institute.

LMA narys emeritas prof. Leonas Kadžiulis apžvelgė mokslininko darbų raidą, išryškino profesoriaus organizacinius gebėjimus, principingumą, atkaklumą ginant Lietuvos mokslui ir žemės ūkiui svarbias idėjas ir atsidavusį darbą diegiant mokslo žinias.

LMA tikrasis narys, Aleksandro Stulginskio universiteto prof. Algirdas Motuzas nurodė, kad profesoriaus rašytinis palikimas labai platus ir įvairiapusis. Tai vienas produktyviausių mokslo darbuotojų, ku-

rio knygos *Agrotechnika* ir *Žemių kultūrinimas* sulaukė kelių leidimų, taip pat didelį susidomėjimą tarp mokslo darbuotojų turėjo ir apžvalginė knyga *Žemės ūkio mokslo raida*. Vertinant profesoriaus palikimą pagal mokslometriją – jis vienas gausiausių – per 600 įvairaus lygio publikacijų.

Dr. Stanislava Maikštėnienė, LAMMC Joniškėlio bandymų stoties direktorė, buvusi profesoriaus disertantė, pasidalijo prisiminimais, koks mokslininkų ugdytojas buvo Petras Vasinauskas.

Pasvalio krašto muziejaus muziejininkas Albinas Kazlauskas nurodė, kad prof. P. Vasinauskas buvo Arklio muziejaus įkūrimo Anykščių apskrityje iniciatorius.

LMA tikrasis narys prof. Zenonas Dabkevičius, dr. Stanislava Maikštėnienė

mokslininkų pagerbimas

>>> **Lapkričio 4 d.** Lietuvos tautiniame olimpiniam komitete LTOK prezidentas Artūras Poviliūnas už didelius nuopelnus olimpiniam judėjimui aukščiausią LTOK apdovanojimą – Garbės ženklą – įteikė Lietuvos edukologijos universiteto rektoriui LMA tikrajam nariui prof. Algirdui GAIŽUČIUI. Garbų mokslininką, universiteto vadovą, didelį sporto žmonių bičiulį gražios sukakties proga sveikino olimpiniai čempionai, kolegų profesoriai.

A. Gaižutis

>>> **Gruodžio 15 d.** LMA tikrajai narei prof. Viktorijai DAUJOTYTEI ir dr. Mindaugui Kvietkauskui paskirta Czesławo Miłoszo metų premija už monografiją *Lietuviškieji Česlovo Miłoszo kontekstai*. Lenkijos institutas, Nacionalinė žurnalistų kūrėjų asociacija ir Lietuvos žurnalistų sąjunga konkursą paskelbė minint

V. Daujotytė

Nobelio premijos laureato Cz. Miłoszo šimtąsias gimimo metines.

>>> **Gruodžio 16 d.** Lietuvos nacionalinėje filharmonijoje organizuotame šventiniame renginyje Lietuvos pramonininkų konfederacija pagerbė šalies verslui ir valstybei nusipelnčius žmones. „Petro Vileišio vardo“ nominacija suteikta ir P. Vileišio skulptūrinio portreto bei jo Aukso medalio apdovanojimas įteiktas LMA tikrajam nariui prof. Benediktui JUODKAI. Šia nominacija rektorius įvertintas už nuopelnus Lietuvos mokslui, Vilniaus universiteto vardo garsinimą, už studijų, mokslo ir verslo integracijos skatinimą, sėkmingą mokslinę ir pedagoginę veiklą, aktyvų dalyvavimą visuomeniniame gyvenime. Prof. B. Juodka dėkojo ir apdovanojimą priėmė kaip skirtą universitetui.

.....

renginiai – konferencijos – akademiniai skaitymai

Žemės ir miškų ūkis – biomasės energijai

LMA **spalio 4 d.** įvyko konferencija „Žemės ir miškų ūkis – biomasės energijai“, kurią organizavo Lietuvos mokslų akademija ir Lietuvos agrarinių ir miškų mokslų centro Miškų institutas. Renginyje dalyvavo Aplinkos ir Žemės ūkio ministerijų bei Generalinės miškų urėdijos atstovai, gausus būrys mokslo institucijų mokslininkų, biomasės auginimu ir biokuro ruošą užsiimančių verslo įmonių vadovų, miškų urėdijų ir kitų institucijų atstovų.

LMA Žemės ūkio ir miškų mokslų skyriaus pirmininkas prof. Albinas Kusta perskaitė pranešimą *Biomasės energetikos problemos sprendimo būdai Integruoto mokslo, studijų ir verslo centro (slėnio) „Nemunas“ programoje*. Lietuvos biomasės energetikos asociacijos LITBIOMA prezidentas Remigijus Lapinskas pranešime *Biomasės svarba Lietuvos energetikam sektoriui: šiandiena ir ateities perspektyvos* supažindino su pagrindiniais ištekliais biomasei ga-

minti. Lietuvos agrarinių ir miškų mokslų centro direktorius LMA tikrasis narys prof. Zenonas Dabkevičius kalbėjo apie galimybes išauginti augalų biomasę ir jos naudojimo perspektyvas, supažindino su energetiniais augalais, būtinomis sąlygomis juos efektyviai auginti, jų potencialu ir svarbiausiomis problemomis.

LAMMC Miškų instituto direktoriaus pavaduotojas dr. Marius Aleinikovas kalbėjo apie miško biomasę ir jos naudojimo galimybes energijoje, pateikė pagrindinius Lietuvos miškų rodiklius, kalbėjo apie Lietuvos miškuose sukauptą biomasę, aptarė potencialius energijos šaltinius bei miško kuro ruošos problemas.

Lietuvos energetikos instituto Atsinaujinančių energijos šaltinių laboratorijos vyresnysis mokslo darbuotojas dr. Eugenijus Perednis supažindino su vykdytais projektais: *Kuro mišinių deginimo techno-*

logijos ir biomasės tiekimo techninių žinių propagavimas Centrinėje ir Rytų Europoje; Biomasės kuro rinkos apribojimų ir žaliavos gavybos sprendimai, jų tikslais, galimybėmis bei tyrimų rezultatais. Antroji konferencijos dalis buvo skirta biokuro gamybos objektų apžiūrai.

LMA tikrasis narys prof. Remigijus Ozolinčius

Žmogaus sveikata: moksliniai tyrimai ir praktika

Kaip rodo atliekami tyrimai, vertinantys studentų siekį tapti mokslininkais, Lietuvos jaunimas šiuo požiūriu aktyvumu nepasižymi. Tad Biologijos, medicinos ir geomokslų skyrius, siekdamas suteikti kuo daugiau žinių Lietuvos bendrojo lavinimo mokyklų mokytojams ir dalyvauti rengiant jaunuosius mokslininkus, kartu su Švietimo ir mokslo ministerija jau keletą metų organizuoja konferencijas mokytojams. Po sėkmingo praėjusių metų renginio apie biologijos kryptis ir naujoves **lapkričio 4 d.** buvo aptartos žmogaus sveikatos praktinės problemos ir moksliniai tyrimai. Konferencijoje gausiai dalyvavo mokytojai iš tolimiausių Lietuvos mokyklų.

Pranešimuose, kuriuos skaitė LMA tikrieji nariai profesoriai Giedrius Uždavinys, Zita Aušrelė Kučinskienė, Vaidutis Kučinskas, kitų mokslo ir gydymo įstaigų atstovai – prof. Janina Tutkuvienė, dr. Rėda Matuzevičienė, dr. Elvyra Ostanevičiūtė, dr. Jolanta Miculevičienė, dr. Eiva Bernotienė, dr. Kęstutis Sužiedėlis,

buvo aptarti svarbiausių ligų naujesieji diagnostikos metodai, gydymo galimybės ypatingą dėmesį skiriant laboratorinės diagnostikos metodams ir laboratorinių kraujo bei kitų organizmo terpių tyrimams vertinti. Ypač daug dėmesio sulaukė pranešimai apie kamienines ląsteles, apie antibiotikų racionalaus vartojimo principus ir antibiotikams atsparių bakterijų padermių susidarymo priežastis bei tokių atsparių bakterijų paplitimą. Konferencijoje taip pat nagrinėti pedagogams aktualūs Lietuvos vaikų brendimo ypatumai.

Diskusijoje dalyvavę ŠMM vyr. specialistė Jurgita Nemanienė, Lietuvos biologijos mokytojų asociacijos pirmininkas Romas Darafėjus, mokytojai pabrėžė tokių renginių praktinę naudą, o LMA atstovai – mokslo žinių sklaidos visuomenei reikšmę LMA veikloje.

LMA tikrasis narys prof. Vytautas Basys

Darbo ir socialinių tyrimų instituto jubiliejus

Lapkričio 16 d. LMA konferencijų salėje įvyko Lietuvos socialinių tyrimų centro Darbo ir socialinių tyrimų instituto (toliau – institutas arba DSTI) dvidešimtmečiui paminėti skirta konferencija „Gyventojų užimtumo ir socialinės politikos raida“. Renginį organizavo DSTI ir LMA Humanitarinių ir socialinių mokslų skyrius.

Konferencijoje pranešimus skaitė instituto mokslo darbuotojai bei svečiai, atstovaujantys įvairioms šalies institucijoms (Seimui, Švietimo ir mokslo ministerijai, Vilniaus universitetui, profesinėms sąjungoms ir kt.). Instituto mokslo darbuotojų skaitytuose pranešimuose buvo nagrinėta DSTI dvidešimties veiklos metų patirtis tiriant socialinės gerovės, gyventojų užimtumo bei socialinės apsaugos politikos klausimus. Svečių pranešimai buvo skirti šalies dabartinėms socialinėms ir ekonominėms problemoms aptarti, taip pat pareikštos padėkos instituto darbuotojams už jų indėlį į socialinės apsaugos bei darbo rinkos politikos Lietuvoje tobulinimą.

Instituto mokslininkai pranešimuose bei diskusijose akcentavo, jog socialinių mokslų srities atliktų tyrimų rezultatai nepakankamai naudojami formuojant ir vykdant socialinės apsaugos politiką Lietuvoje, kas mažina jos efektyvumą, didina gyven-

tojų nepasitenkinimą valdžia bei kelia socialinę įtampą.

DSTI buvo viena pirmųjų mokslo institucijų, įkurtų atkūrus Lietuvos nepriklausomybę. Institutas vykdė ir vykdo mokslinius tyrimus bendrametodologiniais socialinės politikos ir gyvenimo lygio bei jo kokybės klausimais, analizuoja darbo santykių ir apmokėjimo, darbo rinkos, gyventojų užimtumo ir nedarbo, žmogiškųjų išteklių plėtros, profesinio mokymo bei orientavimo, profesinės veiklos, darbuotojų saugos ir sveikatos darbe, socialinio draudimo, socialinės paramos bei kitas socialines problemas, rengia šiais klausimais siūlymus socialinės politikos formavimo ir įgyvendinimo srityse.

Instituto dvidešimtmečio proga išleista knyga *Socialinė raida ir politika* (straipsnių rinkinys), kurioje atskleidžiamos šiuo metu šalyje itin aktualios socialekonominės problemos. Joje aptarti ir anksčiau atlikti tyrimai bei jų pagrindu teiktos rekomendacijos, nepraradusios savo aktualumo ir šiandieną.

Prof. habil. dr. Algis Šileika,
prof. dr. Boguslavas Gruževskis,
dr. Rasa Zabarauskaitė

Vaikų psichikos sveikata

LMA BMGMS Motinos ir vaiko komisija **lapkričio 16 d.** surengė seminarą vaikų psichikos sveikatos klausimais. Pagrindinį pranešimą *Vaikų psichikos sveikata – šiuolaikinis požiūris į sutrikimų prevenciją ir gydymą* perskaitė Vilniaus universiteto docentas Dainius Pūras, kuris keletą metų atstovavo Lietuvai Jungtinių Tautų Vaiko teisių komitete.

Pranešime buvo nagrinėjami biologiniai (medicininiai) ir socialiniai vaikų psichikos sutrikimų klausimai mokslo, praktikos ir politikos aspektais. Įvertintas istorinis požiūris į vaikų psichikos sveikatą, mokslo laimėjimai nagrinėjant šio tipo sutrikimus,

diagnostikos, gydymo ir auklėjimo problemų visu- ma bei esama situacija mūsų šalyje ir kitose demokratinėse, ekonomiškai toli pažengusiose valstybėse ir buvo nubrėžtos veiklos perspektyvos. Aptarti visuomenės požiūrio į šią problemą aspektai ir tokio požiūrio galimi variantai, auklėjimo vaikų namuose ir šeimose materialiniai, psichologiniai, socialiniai ir kiti klausimai.

Nuspręsta, kad ši problema aktuali ne tik dabar, ji išliks aktuali ir ateityje, todėl reikėtų labiau supažindinti visuomenę su jos biologiniais ir kitais aspektais.

LMA tikrasis narys prof. Vytautas Basys

Anykščių diena LMA

Anykščiai 2007 m. pelnė kurortinės vietovės statusą. Ypač pažymėtina anykštėnų kultūrinė ir humanitarinė veikla bei dėmesys dvasinėms vertybėms. Jie tausoja ir brangina Lietuvos kultūrai nusipelniusių žmonių – rašytojo Antano Vienuolio-Žukausko, vyskupo ir poeto Antano Baranausko bei kitų žymių asmenybių – atminimą.

Lapkričio 29 d. Anykščių rajono žmonės į LMA atvežė nuostabią savo krašto dvasią, kuri buvo pavadinta pagal A. Baranauską: „Po šituo stogu viešėt patogu“. Plenariniame posėdyje LMA prezidentas Valdemaras Razumas ir Anykščių rajono meras Sigitas Obelevičius akcentavo, kad mokslininkams reiktų labiau įsigilinti į rajono nūdienos problemas. Anykštėnus domina ir žemės ūkio klausimai. Čia savo veiklą reiktų suaktyvinti LMA Žemės ūkio ir miškų mokslų skyriui.

2012 m. Anykščiai – Lietuvos kultūros sostinė. Anykščių savivaldybės mero patarėja Jurgita Bugailiškienė supažindino su numatomais darbais ir renginiais įprasminant šią misiją. Švietimo, kultūros, sporto ir turizmo skyriaus vedėja Vida Dičiūnaitė aptarė projektą *Pasirenkamojo švietimo modelio sukū-*

rimas ir išbandymas savivaldybėse, kurį konkurse laimėjo Anykščių rajono savivaldybė. Meras S. Obelevičius pranešime „Istorinis, gamtinis Anykščių potencialas ir šiuolaikiniai sprendimai“ pateikė svarbiausius darbus šiandien ir ateityje bei įvairių problemų sprendimo galimybes.

Pranešimus skaitė prof. Jurgis Vilemas – „Revoliuciniai proveržiai atsinaujinančios energetikos technologijose ir jų įtaka Lietuvos ateičiai“; dr. Teodoras Medaiskis (VU) – „Lietuvos pensijų sistemos aktualijos“; Tomas Baranauskas (LEU) – „Istorinės Anykščių krašto intrigos“; Vytautas Balčiūnas (Vilniaus paveikslų galerija) – „Anykščių kultūrinė tapatybė: genezė ir dabartis“.

Įdomų pranešimą „A. Baranausko skaitymų įkvėpta tarmių festivalio idėja ir K. Sirvydo jubiliejus“ perskaitė Lietuvių kalbos instituto direktorė dr. Jolanta Zabarskaitė. Numatyta 2012 m. gegužės 11 d. Anykščiuose ir Dabužių bažnyčioje paminėti Konstantino Sirvydo jubiliejų. Kartu su anykštėnais renginyje dalyvautų Lietuvių kalbos instituto ir LMA atstovai.

LMA narė emeritė prof. Veronika Vasiliauskienė

Tinklinės visuomenės iššūkiai

Gruodžio 8 d. Lietuvos mokslų akademijoje organizuotas pokalbis-diskusija „Globalizacija ir kultūra socialinės filosofijos erdvėje“. Tai bendras Mokslininkų rūmų, LMA Humanitarinių ir socialinių mokslų skyriaus ir Mykolo Romerio universiteto renginys. Kartu vyko ir kolektyvinės monografijos *Globalization and Culture: Contemporary Social Cognition. Lithuanian Philosophical Studies, VII*, išleistos Vašingtone, sutiktuvs. JAV Kongreso rūmai finansavo šios knygos išleidimą, panorę iš pirmų lūpų sužinoti, kokia socialinės filosofijos mintis sklando posovietinėje erdvėje. Apie globalizaciją ir jos pasireiškimą Lietuvoje ypatumus kalbėjo monografijos sudarytoja prof. Jūratė Morkūnienė, knygos autoriai profesoriai: Algimantas Krikštopaitis, Juozas Mureika, Romualdas Grigas; docentai Krescencijus Stoškus ir Algirdas Kanauka (JAV).

Globalizacijos ir globalizmo, kaip kosmopolitinė dvasia alsuojančios ideologijos, tema aktuali ne tik nedidelėms tautoms. Ji skauda ir savaip kraujuojanti yra ir viso pasaulio mastu. Užtenka prisiminti JAV bankų krizę.

Žmonijos praeitis prisodrinta ne tik imperijų, bet ir civilizacijų atsiradimais ir jų žlugimais. Šiuolaikinis pasaulis įgijo visai kitą pavidalą – tinklinį. „Sprogimas“ vienoje planetos pusėje netrunka aidu atsišaukti kitose. Aktualus tampa daugiabriaunis klausimas: ar išliksime? Strateginis mąstymas aiškiai vėluoja, savo pozicijas užleisdamas grynai pragmatiškajam, teisingiau išsireiškus – profaniškajam.

LMA narys emeritas prof. Romualdas Grigas

Apskritojo stalo diskusija dėl medžių lajų tako Anykščių regioniniame parke

Gruodžio 19 d. LMA įvyko apskritoj stalo diskusija dėl medžių lajų tako projekto perspektyvų Anykščių regioniniame parke, kurią inicijavo Lietuvos mokslų akademija ir Anykščių rajono savivaldybė. Diskusijos pagrindas – 2010 m. birželio 1 d. pasirašyta bendradarbiavimo sutartis, kurioje numatyta, kad šalys organizuoja diskusijas savivaldybei aktualiais kultūros, socialiniais ir edukaciniais klausimais.

2011 m. lapkričio 29 d. Anykščių rajono savivaldybės dienos LMA renginių metu savivaldybės vadovybė ir Anykščių krašto atstovai kreipėsi į LMA dėl savivaldybės iniciatyvos įrengti Anykščių regioniniame parke medžių lajų taką. LMA šiuo klausimu nutarė surengti diskusiją, kurioje turėtų galimybę pareikšti nuomonę idėjos šalininkai, priešininkai ir kompetentingi mokslininkai. Diskusijoje dalyvavo LR Seimo nariai, Aplinkos ministerijos atstovai, Anykščių rajono savivaldybės vadovai ir krašto atstovai, LMA vadovai ir nariai, Vilniaus ir Kauno technologijos universitetų bei Lietuvos agrarinių ir miškų mokslų centro mokslininkai.

Savivaldybės iniciatyvos šalininkai teigė, kad šio gamtos suformuoto komplekso nacionalinę vertę turėtų atskleisti, skatintų pažinti ir pamilti naujas ir mo-

dernus, XXI a. dvasia alsuojantis ekologinio turizmo projektas – medžių lajų takas, kur numatytas ir informacinis centras bei kraštovaizdžio apžvalgos bokštas. Diskusijoje dalyvavę mokslininkai informavo, kad tokie projektai yra sėkmingai įgyvendinti daugelyje pasaulio valstybių ir tokias iniciatyvas reikėtų skatinti. LR Aplinkos ministerijos Saugomų teritorijų ir kraštovaizdžio departamento direktorius Vidmantas Bezarusas teigė, kad iniciatyva remtina ir kad nėra jokių juridinių trukdžių ją įgyvendinti. Apie kitą projekto įgyvendinimo vietą siūlė pagalvoti Vilniaus universiteto profesorius Paulius Kavaliauskas, kuris ir anksčiau reiškė analogiškas mintis. Prieš projektą arba už kitą jo įgyvendinimo vietą taip pat pasisakė LR Seimo nariai Jonas Šimėnas ir Vytautas Galvonas bei Anykščių rajono savivaldybės Tarybos narė Aldona Daugilytė.

Diskusijos pabaigoje konstatuota, kad iniciatyvos oponentai nepateikė jokių rimtų argumentų, kurie neleistų LMA paremti savivaldybės iniciatyvos. Tuo labiau, kad giminingas projektas jau yra įgyvendintas Salantų regioniniame parke Kalnalyje.

LMA prezidentas prof. Valdemaras Razumas,
LMA tikrasis narys

knygų sutiktuvs

Dėl šaltiniotyros darbų būklės ir perspektyvų Lietuvoje

Rudenišką **gruodžio 6 d.** vakarą LMA konferencijų salėje vos tilpo visi norintieji dalyvauti Vilniaus universiteto profesoriaus Domo Kauno ir Audronės Matijošienės parengto šaltiniotyros veikalo *Auszros archyvas: Martyno Jankaus rinkinys* sutiktuvėse. Jas surengė Vilniaus universiteto Komunikaci-

jos fakultetas ir LMA Humanitarinių ir socialinių mokslų skyrius.

Renginys tarytum tapo sėkmingo mokslinio projekto, kurį paskatino vienas didžiausių pastarųjų metų archyvinų dokumentų radinių Lietuvoje, baigiamuoju akcentu. Renginio dalyviai išgirdo profeso-

riaus Domo Kauno intriguojantį pasakojimą, kaip 2008 m. taisant per gaisrą nukentėjusį medinio namo stogą Dionizo Poškos gatvėje Kaune ant grindinio pažiū senų dokumentų pluoštas, kaip surasti dokumentai pasiekė jo rankas, kaip buvo atpažinti ir įvertinti, kaip imtasi juos išsaugoti ir rengti mokslinę šaltinių tyrinę publikaciją, taip pat kaip iškiliam Mažosios Lietuvos tyrėjui sekėsi rekonstruoti *Auszros* archyvo susiformavimo bei likimo istoriją. Audronė Matijošienė aptarė tekstologines problemas, kurias teko įveikti rengiant spaudai XIX a. pabaigos tautinio atgimimo

sąjūdžio archyvinės medžiagos, t. y. laiškų, publicistikos, įvairių dokumentų lietuvių ir vokiečių kalbomis, su įvairiakalbiais intarpais ir parašytų visomis lietuvių kalbos tarmėmis, perrašą. Pokalbis atskleidė pristatomo leidinio privalumus ir naudos galimybes tiriant *Auszros* laikotarpio leidybos bei lietuvių tautinio atgimimo istoriją, o vėliau peraugo į mokslinę diskusiją apie paskutiniųjų dešimtmečių šaltinių tyros publikacijų rengimo patirtis, problemas, aktualijas, apie šaltinių tyros darbų svarbą Lietuvos mokslui.

Prof. Aušra Navickienė

atminimui

Lietuvos mokslų akademijos tikrasis narys Henrikas Pragarauskas

1947 m. kovo 15 d. –
2011 m. spalio 11 d.

Eidamas 65-uosius metus, staiga mirė žymus mokslininkas, matematikas, profesorius Henrikas Pragarauskas.

Henrikas Pragarauskas gimė Salose, Rokiškio r. 1964 m. baigė Panevėžio 1-ąją vidurinę mokyklą (dabar – J. Balčikonio gimnazija), 1969 m. – Kauno politechnikos institutą (dabar – Kauno technologijos universitetas). 1974 m. apgynė fizikos ir matematikos mokslų kandidato (dabar – daktaro), o 1984 m. – fizikos ir matematikos mokslų daktaro (dabar – habilituoto daktaro) disertacijas. 1991 m. H. Pragarauskas išrinktas Lietuvos mokslų akademijos nariu ekspertu, 1994 m. – nariu korespondentu, 2000 m. suteiktas profesoriaus vardas. 1996–2005 m. išrinktas LMA Matematikos, fizikos ir chemijos mokslų skyriaus pirmininku, buvo LMA prezidiumo narys.

H. Pragarauskas 1973 m. pradėjo dirbti Matematikos ir informatikos institute jaunesniojo mokslinio bendradarbiu. 1977 m. išrinktas vyresniojo

mokslinio bendradarbiu, o 1990 m. – vyriausiojo mokslo darbuotoju. 1990–2004 m. – MII direktoriaus pavaduotojas mokslo reikalams, Vilniaus Gedimino technikos universiteto Matematinės statistikos katedros profesorius.

H. Pragarausko mokslo tyrimų kryptys – stochastinių procesų optimaliojo valdymo ir netiesinių integralinių diferencialinių lygčių teorijos klausimai. Jis yra per 80 mokslinių straipsnių, paskelbtų Lietuvos ir tarptautiniuose mokslo žurnaluose, autorius arba bendraautoris.

Už reikšmingus mokslinius tyrimus 1985 m. H. Pragarauskas apdovanotas Lietuvos mokslo premija.

Henrikas Pragarauskas buvo vienas tų žmonių, su kuriuo buvo galima pasikalbėti įvairiomis temomis, pasitarti. Jo didelė erudicija stebino ir traukė bendrauti. Deja, ankstyva mirtis išplėšė Jį iš mūsų tarpo. Visi pažinojusieji nuolat prisimins Henriką Pragarauską kaip darbštų, sąžiningą, paprastą, tolerantišką, atlaikantį ir draugišką žmogų.

LMA prezidiumas

Lietuvos mokslų akademijos narys emeritas Jonas Kubilius

1921 m. liepos 27 d. –
2011 m. spalio 30 d.

2011 m. spalio 30 d., eidamas 91-uosius metus, mirė Lietuvos matematikos patriarchas profesorius Jonas Kubilius.

Jonas Kubilius gimė Fermų k., Jurbarko r. 1940 m. baigė Raseinių gimnaziją, 1946 m. – Vilniaus universitetą. 1948–1951 m. mokėsi aspirantūroje Leningrado universitete. 1957 m. apgynė fizikos-matematikos mokslų daktaro (habil. dr.) disertaciją. 1958 m. Jam suteiktas profesoriaus vardas, 1962 m. išrinktas Lietuvos MA tikruoju nariu (akademiку).

Baigęs Vilniaus universitetą, J. Kubilius pradėjo dirbti jame dėstytoju, o nuo 1953 m. – dar ir Lietuvos MA Fizikos ir technikos instituto moksliniu bendradarbiu. 1956 m. reorganizavus šį institutą, buvo įsteigtas Fizikos ir matematikos institutas, kuriame 1956–1959 m. J. Kubilius dirbo direktoriaus pavaduotoju mokslo reikalams bei Matematikos sektoriaus (iki 1962 m.) vadovu. 1958–1991 m. prof. Jonas Kubilius – Vilniaus universiteto rektorius, 1961–1993 m. – VU Tikimybių teorijos ir skaičių teorijos katedros vedėjas.

Prof. J. Kubilius pagrindė naują matematikos kryptį – tikimybinę skaičių teoriją, yra tikimybių teorijos ir

skaičių teorijos mokyklos Lietuvoje kūrėjas ir vadovas. Svarbiausias tikimybinės skaičių teorijos darbų ciklas – *Tikimybių metodai skaičių teorijoje* – 1958 m. įvertintas Lietuvos mokslo premija. Tai pirmoji Lietuvos istorijoje matematikos monografija. Profesorius yra vadovėlių *Realaus kintamojo funkcijų teorija* (1970), *Tikimybių teorija ir matematinė statistika* (1980), *Ribinės teoremos*, 4 uždavinynų, apie 100 mokslinių, kelių šimtų publicistinių, matematikos istorijos straipsnių autorius. Prof. J. Kubiliaus mokslo darbai du kartus įvertinti Lietuvos mokslo premija, jam suteikti Lietuvos nusipelnusio mokslo ir nusipelnusio kultūros veikėjo vardai.

Jonas Kubilius – Lietuvos didžiojo kunigaikščio Gedimino III laipsnio ordino kavaliereus, Greifsvaldo (Vokietija), Prahos (Čekija), Zalcburgo (Austrija) ir Latvijos universitetų Garbės daktaras, Lietuvos matematikų draugijos vadovas.

Profesorius buvo tolerantiškas, reiklus ir išmintingas kelių kartų jaunosios akademinės bendruomenės globėjas, draugas ir partneris. Jo atminimas išliks visų širdyse.

LMA prezidiumas

Vytautas Redaitis

1935 m. gegužės 30 d. –
2011 m. lapkričio 4 d.

2011 m. lapkričio 4 d., eidamas 77-uosius metus, mirė Vytautas Redaitis, Mokslų akademijoje dirbęs įvairiose pareigose daugiau nei 30 metų.

Vytautas Redaitis gimė Kaune. 1971 m. baigė žurnalistikos studijas Vilniaus universitete. Lietuvos mokslų akademijoje pradėjo dirbti 1974 m. Mokslo organizacinio skyriaus vyriaus. inžinieriumi patentiniam ir licenciniam darbui, nuo 1992 m. – Visuomenės mokslų skyriaus vyr. inspektorius, vėliau iki 2005 m. – Humanitarinių ir socialinių mokslų skyriaus mokslinis sekretorius.

Geraį įvaldęs plunksną, rašė *Mokslo ir technikos* žurnale, rengė metodines medžiagas apie to meto šalies pramonės įmonių ir organizacijų veiklą.

Vytauto Redaičio šviesus atminimas visada liks LMA kolegų atmintyje.

Lietuvos mokslų akademijos

narys emeritas

Antanas Nemura

1927 m. rugpjūčio 6 d. –
2011 m. gruodžio 26 d.

Eidamas 85-uosius metus, po sunkios ligos mirė žymus mokslininkas, profesorius Antanas Nemura.

A. Nemura gimė Skaisčiūnų k., Marijampolės r. 1945 m. baigė Marijampolės Rygiškių Jono gimnaziją. 1945–1950 m. studijavo Kauno valstybiniame universitete ir 1951 m. baigė Kauno politechnikos institutą (KPI), kuriame iki 1956 m. dirbo dėstytoju. Nuo 1956 m. jo mokslinė veikla buvo susijusi su Lietuvos MA Energetikos ir elektrotechnikos institutu (nuo 1967 m. – Fizikinių techninių energetikos problemų institutas): buvo direktoriaus pavaduotojas moksliniam darbui ir laboratorijos vadovas, 1991–1994 m. – Lietuvos energetikos instituto (LEI) laboratorijos vadovas.

1957 m. apgynė technikos mokslų kandidato

ELTA

(daktaro), 1973 m. – technikos mokslų daktaro (habil. dr.) disertaciją. 1982 m. buvo suteiktas profesoriaus vardas. 1962 m., būdamas 35 m., išrinktas Lietuvos MA nariu korespondentu.

A. Nemuros moksliniai interesai aprėpė adaptyvaus valdymo, neryškių aibių teorijas ir jų taikymus valdymo sistemų modeliuose, didelių elektros energetikos sistemų matematinį modeliavimą, identifikavimą, optimizavimą ir valdymą, automatizuoto dis-

pečerinio valdymo sistemų modernizavimą. Jis buvo 5 mokslinių monografijų autorius ir bendraautoris, paskelbė daugiau kaip 260 mokslinių straipsnių sistemų modeliavimo, identifikavimo ir optimalaus valdymo klausimais. Pasiiekti aukšto lygio moksliniai rezultatai 1980 m. buvo įvertinti Lietuvos mokslo premija. 1977 m. suteiktas Lietuvos nusipelnusio mokslo ir technikos veikėjo vardas.

Nuo 1994 m., išėjus į pensiją, Profesorius be atlyginimo dirbo mokslinį bei pedagoginį darbą kaip visuomenininkas Lietuvos energetikos institute ir Kauno technologijos universitete – konsultavo dokto-

rantus bei magistrantus. Jis parengė 18 mokslo daktarų, buvo 6 habilitacijos komitetų narys, KTU informatikos kvalifikacinės komisijos narys, žurnalų *Energetika* ir *Informatica* redakcinių kolegijų narys. Jis vykdė aktyvią tarptautinę mokslinę organizacinę veiklą integruojant Lietuvą į Tarptautinę automatinio valdymo federaciją IFAC, buvo Lietuvos nacionalinės organizacijos IFAC-LINO pirmininkas ir narys.

Netekome darbštaus, pareigingo, tolerantiško, kompetentingo kolegos mokslininko, kurio šviesus paveikslas ilgam išliks mūsų atmintyje.

LMA prezidiumas

Lietuvos mokslų akademijai – 70

Lietuvos mokslų akademija nepriklausomybės išvakarėse

XX a. devintojo dešimtmečio Lietuvos mokslų akademija buvo valstybinė mokslą valdanti organizacija. MA mokslo įstaigos labai priklausė nuo prezidiumo: jis skyrė finansavimą, etatus, tvirtino tematiką, mokslines stažuotes, skyrė vadovaujančius darbuotojus ir pan. Jai priklausė 17 mokslo institutų, jos struktūroje dirbo per 5 tūkst. darbuotojų iš kurių apie 2 tūkst. buvo mokslo darbuotojai, pusė jų buvo mokslų daktarai. Mokslų akademija vykdė apie 800 temų, dažniausiai pagal ūkines sutartis. MA institutų ir gamybinių organizacijų ūkiskaitinis bendradarbiavimas buvo abipusiai naudingas, todėl sudarė apie 50 proc. viso finansavimo. Kai kuriomis darbų kryptimis ir tyrimų rezultatais domėjosi karinės pramonės kūrėjai. Daugėjo jų užsakymų, kurie paprastai būdavo įslaptinami. Iš šių duomenų matyti, kad mokslinių tyrimų finansavimas ir vykdytojų suinteresuotumas aktyvino MA taikomuosius tyrimus, dalies fundamentinių darbų krypčių augimo paskata buvo užsakymai, o ne tos ar kitos disciplinos plėtros interesai. Tokia situacija kėlė kai kurių mokslininkų susirūpinimą. Taikomieji tyrimai sparčiai plėtėsi ir aukštosiose mokyklose bei kitose mokslo įstaigose, todėl MA liko pagrindine fundamentinių mokslų vykdytoja.

Tuo metu pradeda silpti sovietinis režimas, nes SSKP Generaliniu sekretoriumi tapęs Michailas Gorbačiovas, gelbėdamas žlungančią sovietų imperijos ekonomiką, pradėjo daryti reformas. Ši pertvarka aktyvino Lietuvos inteligentiją. Jau 1987-aisiais ėmė sklandyti mintys apie Baltijos valstybių suverenitetą.

Dar prieš įkuriant Sąjūdį, atsirado specialistų, pasižyusių imtis sovietinės Konstitucijos pertvarkymo. 1988 m. Lietuvos mokslų akademija parėmė šią idėją ir ryžosi oficialiai įsteigti darbo grupę, vadovaujamą akademiko Eduardo Vilko. Taip pradėtas rengti naujos Konstitucijos projektas ir Lietuvos ekonominio savarankiškumo koncepcija akcentuojant tautos suverenitetą ir prioritetą prieš sąjunginius įsipareigojimus. Profesorius Kazimieras Antanavičius Ekonomikos institute subūrė laikiną mokslinį kolektyvą, kuris per pusantų metų parengė Lietuvos TSR ekonominio savarankiškumo pagrindų įstatymą ir daugiau kaip 50 kitų ekonomikos reformos įstatymų. Buvo sudarytos darbo grupės, kurios rengė įstatymų projektus įmonėms ir bankams, muitinei ir finansų reformai, energetikai ir prekybai, sveikatos apsaugai ir socialinei apsaugai, kainų reformai, žemės mokesčiui ir t. t.

Apie rinkos ekonomikos būtinumą socialistinėje ekonomikoje dar 1982 m. rašė Eduardas Vilkas ir Kazimira Prunskienė. K. Antanavičius sovietinės sistemos kritiką išdėstė 1988 m. išleistoje knygelėje *Nauji keliai, seni kliviniai*. Prasidėjus Sąjūdžiui, Lietuvos ekonominio savarankiškumo vizijos jau buvo plėtojamos visu pajėgumu, diskusijos šiais klausimais vykdavo ne tik Mokslų akademijoje ir Ekonomikos institute. Šalies ekonomika 50 metų buvo pagrįsta centriniu planavimu, tačiau 1988 m. ekonomistai kalbėjo apie visus esminius dalykus pereinant prie rinkos ekonomikos: kainų liberalizavimą, įvairias nuosavybės formas bei privatizaciją, nacionalinį banką bei nuosavos valiutos įvedimą, komercinių bankų sistemą, ūkinės veiklos laisvę, rinkos santykių reguliavimą įstatymais, ekonominių ryšių su užsienio šalimis atvirumą.

Tiesa, 1988 m. prof. K. Antanavičiaus vadovaujamo mokslininkų kolektyvo parengta *Lietuvos ekonominio savarankiškumo koncepcija* buvo parašyta tų laikų dvasia. Pagal šį dokumentą Lietuvos ekonomika turėjo visus rinkos ekonomikos bruožus, tačiau šalis turėjo likti SSRS sudėtyje ir mokėti nustatyto dydžio mokesčius į sąjunginį biudžetą. Vis dėlto, kaip yra kalbėjęs prof. E. Vilkas, svarbiausieji ekonominės programos teiginiai tebėra teisingi ir po 20 metų.

Norėjęsi pacituoti prof. K. Antanavičiaus prisiminimus apie tų metų birželio įvykius: *1988-ųjų birželio 2 d. Mokslų Akademijos Mokslininkų namai Verkių dvare organizavo eilinį savo renginį. Pristatėme Konstitucijos (vis dar sovietinės, bet savarankiškos) projekto pagrindines nuostatas, kalbėjome apie biurokratizmo pragaištingumą bei valdininkų piktnaudžiavimus. Jau važiuojant į paskaitą buvo akivaizdu, kad turėtų įvykti kažin kas neįprasta. Prasidėjus kalboms, atmosfera vis kaito. Valdžios ir Sovietų kritika vis aštrėjo. Galų gale apėmė visuotinė ekstazė. Nepamenu, kas pasakė: „Argi mes kaip ereliai veiksime paskirai, estai jau įkūrė Tautos Frontą, o mes vis kažko laukiame!“ Pasigirdo šūksniai „Šiandien, čia įsteikime ir mūsų organizaciją!“ Kažkas iš Mokslų Akademijos darbuotojų (manau, p. Lapienis) pasakė: „Nedera karščiuotis. Rytą didžiojoje Mokslų Akademijos salėje numatytas atviras parengtojo Konstitucijos projekto pristatymas ir svarstymas, tai ir panaudokime mūsų organizacijos įkūrimui“. Daugelis su tuo sutiko. Skirstėmės į namus tarsi naujos gyvybės įkvėpę, retkarčiais kūnu perbėgdavo baimės šiurpuliai. Atėjo 1988-ųjų birželio 3-iosios vakaras. Mokslų Akademijos didžioji salė buvo sausakimša. Už durų stovė-*

jo gal pūsšintis žmonių. Sėdėjo ant grindų ir ant palangių. Prasidėjo... Vienas po kito į tribūną ėjo aistringi kalbėtojai. Visi keikė sovietinę tvarką, valdininkų nedorą, ekonomikos pragaištingumą... Tačiau niekas neįdrįso tiesiai pasakyti, kam visas tas sambūris. Pagaliau į tribūną išėjo jaunėlis Zigmas Vaišvila. Virpančiom rankom braukdamas prakaitą pasakė: „Tai ko mes dėsime? Juk visi žinome, ko susirinkome. Reikia įkurti mūsų visų veiklą vienijantį ir organizuojantį centrą. Kaip mes jį pavadinsime, nuspręsimė vėliau. Dabar išrinkime tarybą. Prašau, siūlykite, o aš užrašysiu. (Lietuva 1987–1997 m. – vizijos ir realybė. Vakarinės naujienos. 1997 12 03)

Taip mokslinės ir kultūrinės inteligentijos iniciatyva 1988 m. birželio 3 d. MA konferencijų salėje aptariant Konstitucijos nuostatas buvo įkurta 35 žymių Lietuvos žmonių Persitvarkymo Sąjūdžio iniciatyvinė grupė, kurioje buvo daug mokslininkų. MA aktyviai įsitraukė į Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo procesą. Joje buvo rengiamas jau minėtas Konstitucijos projektas, išvados apie Molotovo–Ribentropo pakto esmę ir pasekmių teisėtumą bei kiti dokumentai. Be įprastos mokslo organizacinės veiklos, aktyvėjo ekologinių problemų tyrimai, liuanistiniai, istoriniai tyrinėjimai. Nuo 1988 m. dėmesio centre buvo Žemutinės pilies teritorijos archeologiniai tyrinėjimai, nes MA rėmė Valdovų rūmų atstatymą. Intensyvinamas tarptautinis bendradarbiavimas. MA darbuotojų aktyvus įsitraukimas į tautinio atgimimo ir nepriklausomybės atkūrimo procesus darė visuomenei didelį poveikį. Neatsitiktinai 1988 m. vasarą sovietinės pertvarkos ideologas akad. Aleksandras Jakovlevas atvyko į MA, kur buvo diskutuota dėl santvarkos reformos kryptį ir eigos. Akademijos mokslininkai buvo labai aktyvūs ir 1989 m. pabaigoje, M. Gorbačioviui atvykus į Lietuvą susipažinti su situacija.

Laisvės dvasia jau svaigino ne vienetus, o didelį aktyviųjų Tautos žmonių sluoksnį. Vieni siekė pagerinti švietimą, ekonomiką ir socialinį žmonių gyvenimą, palengvinti sovietinės armijos kareivių dalią, kiti – saugoti Lietuvos gamtą, puoselėti nacionalinę kultūrą, plėtoti ryšius su Vakarais...

1989 m. spalio 26 d. įvykusi MA Visuotinio susirinkimo sesija deklaravo siekį prisidėti prie visuomenei ir mokslui iškeltų uždavinių įgyvendinimo. Tuometinis prezidentas Juras Požela taip komentavo spaudoje: *Pilietinė Akademijos darbuotojų pareiga – prisidėti tobulinant respublikos ekonominio savarankišku-*

Lietuvos Persitvarkymo Sąjūdžio įkūrimo 15 metų minėjimas. Memorialinės lentos Lietuvos Persitvarkymo Sąjūdžio įkūrimui pažymėti atidengimas prie LMA 2003 m. birželio 3 d.

mo koncepciją, teisinį, ūkinį valdymą, ekologijos tyrinėjimus, socialinių garantijų realizavimą ir t. t. (LMA archyvas, F. 1, ap. 9, b. 2075, l. 35)

MA visuotinis susirinkimas, įvykęs 1989 m. gruodžio 8 d., priėmė du svarbius nutarimus: „Dėl Lietuvos mokslo pertvarkos koncepcijos“ ir „Dėl Lietuvos TSR Mokslų Akademijos“. Juose buvo vienareikšmiškai suformuluotas Lietuvos mokslų akademijos, kaip

savarankiškos mokslinės organizacijos, nepavaldžios SSRS Mokslų akademijos prezidiumui statusas ir uždaviniai Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo sąlygomis. Buvo sudaryta mokslininkų komisija naujo Lietuvos mokslų akademijos statuto projektui parengti. *Tai, kas vakar buvo rytdienos perspektyva, šiandien darosi realia galimybe. Per žingsnis po žingsnio atsikovojamą savarankiškumą į visišką nepriklausomybę – taip trumpai galima būtų nusakyti tiek strateginę mūsų tikslą, tiek taktiką, kuria remdamiesi šio tikslo turėtume siekti. Tačiau kol kas visa tai – vos pradėdamos įgyvendinti idėjos. O kai imamės darbo, žodžių magija blėsta, ir norim mes to ar nenorim, iš svajonių privalom sugrįžti į šiandienos realybę.* (F. 1, ap. 2, b. 2117, l. 41)

Šiais gražiais akademiko Jono Kubiliaus toje sesijoje pasakytos kalbos žodžiais galima užbaigti Lietuvos mokslų akademijos istorijos etapą. Ateityje laukė daug išbandymų, kuriuos ji oriai atlaikė. Padėjo jungiantis, virš kitų iškylantis interesas – pats Lietuvos mokslas.

Valerija Paškauskienė

Leidinio redakcinė taryba: V. Basy, A. Bernotas, V. A. Bumelis, F. Ivanauskas, D. Kaunas, A. Kusta, R. Maskoliūnas, V. Ostaševičius, A. P. Piskarskas, V. Razumas (pirmininkas), A. Vasiliauskas

Leidinį rengė: S. Aukštinaitenė, A. Bagdonavičienė, G. Grižienė, B. Jaskelvičius, J. Olechnovičienė, R. Skrodenytė

Kalbos redaktorė A. Bagdonavičienė, nuotraukos V. Valuckienės, apipavidalino M. Datkūnaitė

© Lietuvos mokslų akademija
Gedimino pr. 3, 01103 Vilnius
<http://lma.lt/>

Spausdino UAB Petro ofsetas
www.petroofsetas.lt

Nemokamas

ISSN 2029-5707

